

วศ. กับเส้นทางสู่การเป็นห้องปฏิบัติการอ้างอิงด้านอาหารของอาเซียน

ห้องปฏิบัติการอ้างอิงด้านอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Reference Laboratory, AFRL) ถูกจัดตั้งขึ้นตามมติคณะกรรมการที่ปรึกษาด้านการมาตรฐานและคุณภาพของอาเซียน-คณะทำงานอาหารแปรรูป (ASEAN Consultative Committee for Standards and Quality-Prepared Foodstuff Products Working Group, ACCSQ-PFPWG) โดยมีคณะกรรมการห้องปฏิบัติการทดสอบอาหารของอาเซียน (ASEAN Food Testing Laboratory Committee, AFTLC) ทำหน้าที่พิจารณาเพื่อเสนอจัดตั้งห้องปฏิบัติการ AFRL ในสาขาที่มีผลกระทบต่อความปลอดภัยของผู้บริโภคและการค้าในภูมิภาคอาเซียน ทั้งนี้ห้องปฏิบัติการ AFRL มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาขีดความสามารถห้องปฏิบัติการทดสอบอาหารภายในภูมิภาคอาเซียนเพื่อให้ผลการทดสอบมีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับในกลุ่มประเทศสมาชิกและในระดับสากล ลดการทดสอบซ้ำ สนับสนุนนโยบายการเปิดการค้าเสรี (ASEAN Free Trade Area, AFTA) ของผู้นำประเทศสมาชิกอาเซียนที่ต้องการเปลี่ยนการค้าของภูมิภาคอาเซียนให้เป็นตลาดเดียว (Single market) ภายในปี 2558

การประชุม 5th AFTLC และ 19th ACCSQ-PFPWG

ปัจจุบันคณะกรรมการ ACCSQ-PFPWG ให้การรับรองห้องปฏิบัติการ AFRL แล้วทั้งสิ้น 10 สาขา ได้แก่ สาขา Food Additive ประเทศอินโดนีเซีย สาขา Genetically Modified Organism ประเทศมาเลเซีย สาขา Environmental Contaminants สาขา Marine Biotoxins and Scombrottoxins สาขา Mycotoxins และ สาขา Pesticide Residues ประเทศสิงคโปร์ สาขา Veterinary Drug Residues สาขา Heavy Metals and Trace Elements และสาขา Food Contact Materials ประเทศไทย และสาขา Microbiology ประเทศเวียดนาม

วศ. กับเส้นทางสู่การเป็นห้องปฏิบัติการ AFRL for FCM

การปนเปื้อนในอาหารเกิดได้จากหลายสาเหตุ รวมถึงการเคลื่อนย้ายของสารอันตรายบางชนิดจากภาชนะหรือวัสดุที่ใช้สัมผัสกับอาหาร ดังนั้นเพื่อเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภคในภูมิภาคอาเซียน ที่ประชุม ACCSQ-PFPWG ครั้งที่ 11 ระหว่างวันที่ 15-16 กรกฎาคม 2553 ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์ จึงมีมติเห็นชอบในหลักการให้กรมวิทยาศาสตร์บริการ (วศ.) จัดตั้งห้องปฏิบัติการอ้างอิงด้านอาหารของอาเซียน สาขาวัสดุสัมผัสอาหาร (ASEAN Food Reference Laboratory for Food Contact Materials, AFRL for FCM) ให้แล้วเสร็จภายในปี 2557 โดยบรรจุไว้ใน AEC scorecard รวมถึงให้ประเทศไทยทำการสำรวจมาตรฐานและกฎระเบียบด้านวัสดุสัมผัสอาหารในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่ง วศ. เป็นหนึ่งในห้องปฏิบัติการนำร่องที่ดำเนินการจัดตั้งห้องปฏิบัติการ AFRL สาขาใหม่ตามขั้นตอนที่กำหนดโดยคณะกรรมการ AFTLC

ต่อมาที่ประชุม AFTLC ครั้งที่ 4 ระหว่างวันที่ 28 กุมภาพันธ์ - 1 มีนาคม 2557 ณ ประเทศบรูไนดารุสซาลาม มีมติเห็นชอบแต่งตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญจาก 3 ประเทศ

ได้แก่ Ms. Joanne Chan Sheot Harn ประเทศสิงคโปร์ Ms. Zalilah Nasir ประเทศมาเลเซีย และ Ms. Le Thi Hong Hao ประเทศเวียดนาม เพื่อเดินทางมาตรวจเยี่ยมความพร้อมของห้องปฏิบัติการของ วศ. ในการเป็น AFRL for FCM ระหว่างวันที่ 14 - 15 สิงหาคม 2557 ซึ่งภายหลังการตรวจเยี่ยม Ms. Joanne Chan Sheot Harn หัวหน้าคณะผู้ประเมินได้รายงานผลการตรวจเยี่ยมต่อที่ประชุม AFTLC ครั้งที่ 5 ระหว่างวันที่ 1 - 2 กันยายน 2557 ณ เมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า โดยห้องปฏิบัติการของ วศ. มีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อกำหนดความสามารถด้านเทคนิคของห้องปฏิบัติการ AFRL ที่ประชุมจึงมีมติเห็นชอบเสนอให้ วศ. เป็นห้องปฏิบัติการ AFRL for FCM และที่ประชุม ACCSQ - PFPWG ครั้งที่ 19 ระหว่างวันที่ 3 - 4 กันยายน 2557 ณ เมืองย่างกุ้ง ประเทศพม่า ได้มีมติรับรองให้ วศ. เป็นห้องปฏิบัติการ AFRL for FCM มีวาระการทำงาน 5 ปี ในขอบข่ายของวัสดุสัมผัสอาหาร 5 ประเภท ได้แก่ พลาสติก เซรามิก แก้ว โลหะและโลหะอัลลอยด์ และสารเคลือบและวานิช ภายหลังได้รับการรับรองเพิ่มเติมในขอบข่ายวัสดุสัมผัสอาหารประเภทซิลิโคน โดยมีมติที่ประชุม ACCSQ - PFPWG ครั้งที่ 21 ระหว่างวันที่ 19 - 20 พฤศจิกายน 2558 ณ กรุงมะนิลา ประเทศฟิลิปปินส์

ขั้นตอนการจัดตั้งห้องปฏิบัติการ AFRL

คณะกรรมการ AFTLC ได้กำหนดขั้นตอนการจัดตั้งห้องปฏิบัติการสาขาใหม่ (Key Steps for Establishment of New AFRLs) โดยระบุไว้ในเอกสาร “Guideline for ASEAN Food Reference Laboratories” ประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ๆ ดังนี้

- 1) คณะกรรมการ AFTLC พิจารณาข้อเสนอจากประเทศสมาชิกเพื่อขอจัดตั้งห้องปฏิบัติการ AFRL สาขาใหม่ และมีมติเห็นชอบว่าการจัดตั้งห้องปฏิบัติการ AFRL สาขาใหม่นั้นมีความจำเป็น เหมาะสมสำหรับภูมิภาคอาเซียน

การตรวจเยี่ยม (On-site Visit) โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ

2) เลขานุการอาเซียนประกาศรับสมัครห้องปฏิบัติการของประเทศสมาชิกที่สนใจโดยจะต้องยื่นใบสมัครให้คณะกรรมการ AFTLC พิจารณาผ่านเลขานุการอาเซียนภายใน 6 เดือนหลังการประกาศ

3) เลขานุการอาเซียนตรวจสอบใบสมัครและเอกสารที่เกี่ยวข้องก่อนส่งให้คณะกรรมการ AFTLC พิจารณาคุณสมบัติของห้องปฏิบัติการที่สมัครเป็น AFRL สาขาใหม่ ทั้งนี้อาจมีการร้องขอข้อมูลเพิ่มเติมภายหลัง

4) คณะกรรมการ AFTLC จัดตั้งคณะผู้เชี่ยวชาญ (Panel of Experts) ในสาขานั้น ๆ เพื่อดำเนินการตรวจเยี่ยม (On-site Visit) ห้องปฏิบัติการที่สมัครเป็น AFRL สาขาใหม่ โดยภายหลังการตรวจเยี่ยมคณะผู้เชี่ยวชาญต้องจัดทำรายงานผลการตรวจเยี่ยมและรายงานต่อที่ประชุม AFTLC

5) คณะกรรมการ AFTLC พิจารณาผลการตรวจเยี่ยมของคณะผู้เชี่ยวชาญและทำการตัดสินใจว่าห้องปฏิบัติการใดเหมาะสมที่จะเป็น AFRL สาขาใหม่ ก่อนมีมติเสนอชื่อห้องปฏิบัติการที่ผ่านการคัดเลือกเพื่อเป็น AFRL สาขาใหม่ให้คณะกรรมการ ACCSQ-PPFWG รับรองอย่างเป็นทางการในลำดับต่อไป

เกณฑ์การคัดเลือกเพื่อเป็นห้องปฏิบัติการ AFRL

คณะผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการ AFTLC จะดำเนินการตรวจเยี่ยมห้องปฏิบัติการที่สมัครเป็น AFRL โดยพิจารณาตามข้อกำหนดความสามารถด้านเทคนิคของห้องปฏิบัติการ AFRL (Technical Competence of ASEAN Food Reference Laboratories) ดังนี้

- 1) ห้องปฏิบัติการต้องได้รับการรับรองความสามารถตามระบบคุณภาพ ISO/IEC 17025
- 2) มีผลการเข้าร่วมกิจกรรมทดสอบความชำนาญในระดับสากลในสาขาที่เกี่ยวข้องว่าเป็นที่น่าพอใจ
- 3) ห้องปฏิบัติการจะต้องมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เพียงพอสำหรับการจัดฝึกอบรม รวมทั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ผ่านการฝึกอบรมด้านเทคนิคการวิเคราะห์ทดสอบในสาขาที่เกี่ยวข้อง
- 4) ห้องปฏิบัติการจะต้องจัดหรือประสานงานเพื่อให้มีกิจกรรมทดสอบความชำนาญ (Proficiency Test) ตามระบบคุณภาพ ISO/IEC 17043 หรือ ISO/TS 22117 หรือ

อบรมการทดสอบวัสดุสัมผัสอาหารให้ผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียน

จัดกิจกรรมเปรียบเทียบผลการทดสอบระหว่างห้องปฏิบัติการในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม

5) เป็นแหล่งข้อมูลด้านวัสดุอ้างอิง (Reference materials, RMs) และวัสดุอ้างอิงรับรอง (Certified Reference Materials, CRMs) ในสาขาที่เกี่ยวข้อง

ภารกิจการเป็นห้องปฏิบัติการ AFRL

ที่ผ่านมา วศ. ในฐานะเป็นห้องปฏิบัติการ AFRL for FCM ได้ดำเนินงานเพื่อพัฒนาและส่งเสริมขีดความสามารถของห้องปฏิบัติการอ้างอิงด้านอาหารแห่งชาติ (National Food Reference Laboratory, NFRL) ของประเทศสมาชิกอาเซียนด้านการทดสอบวัสดุสัมผัสอาหาร ตามภารกิจการเป็นห้องปฏิบัติการ AFRL ได้แก่

- 1) แนะนำวิธีการทดสอบให้แก่ห้องปฏิบัติการ NFRL ที่อยู่ในเครือข่าย
- 2) จัดกิจกรรมทดสอบความชำนาญ/เปรียบเทียบผลทดสอบระหว่างห้องปฏิบัติการประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียนในสาขาที่เกี่ยวข้อง
- 3) จัดการฝึกอบรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้แทนประเทศสมาชิกอาเซียนในสาขาที่เกี่ยวข้อง
- 4) เป็นแหล่งข้อมูลด้านการทดสอบและวิธีวิเคราะห์
- 5) เป็นแหล่งข้อมูลวัสดุอ้างอิง/วัสดุอ้างอิงรับรอง
- 6) เป็นห้องปฏิบัติการอ้างอิงที่ใช้ตัดสินในกรณีที่เกิดข้อพิพาทอันเนื่องมาจากผลการทดสอบและเกิดการโต้แย้งทางการค้าของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

ASEAN FOOD TESTING LABORATORY COMMITTEE. Guideline for ASEAN Food Reference Laboratories. *Manual for ASEAN Food Testing Laboratory Committee (AFTLC)*. 3rd ed. 2019. pp. 8-32.